

[Uitzending 615: Psalm 34:1 t/m 35:28]

Ps.34 vormt een alfabetisch acrostichon, waarbij ieder vers begint met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Een **acrostichon**, wordt ook wel een *naamdicht* of *lettervers* genoemd. Voor de meeste mensen is het bekendste voorbeeld van een acrostichon de tekst van het Nederlandse volkslied. In de originele vorm bestaat het Wilhelmus uit coupletten waarvan de eerste letters samen de naam 'Willem van Nassau' vormen.

In de Bijbel komen we een acrostichon of lettervers vaker tegen. Het Bijbelboek Klaagliederen is bijna helemaal in de vorm van het acrostichon geschreven (op Klaagl.5 na). Op één na zijn alle vijf klaagliederen alfabetisch opgeschreven volgens de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet. We zagen deze opbouw al eerder bij de psalmen 9, 10 en 25 en nu ook bij Ps.34. In sommige edities van de Statenvertaling wordt naar de acrostichons verwezen door de namen van de Hebreeuwse letters bij de tekst op te nemen. Ook het 1e hoofdstuk van het Bijbelboek Nahum is grotendeels opgebouwd als een acrostichon of lettervers.

De volgorde van Hebreeuwse letters is bij Ps.34 onregelmatig, net als bij Ps.25. We mogen daarom aannemen dat dit een bewuste keuze van de dichter is. In de opbouw ontbreekt de 6de letter van het Hebreeuwse alfabet. Het totaal aantal verzen van Ps.34 – zonder het opschrift, dat buiten de alfabetische volgorde valt – komt **toch** uit op 22 (het aantal letters van het Hebreeuwse alfabet), doordat aan het slot nog een vers volgt dat begint met de 17de letter van het hebreeuwse alfabet. Daarvan is het effect dat de eerste, de middelste en de laatste letters van de reeks samen een Hebreeuws woord vormen, dat 'leren' betekent (vs.12). Het kan dan ook geen toeval zijn dat juist dit werkwoord (**leren**) voorkomt in **juist** het middelste vers van de alfabetische reeks. De opbouw van Ps.34 ondersteunt dan ook op kunstzinnige wijze de boodschap van de psalm. Vaak worden de alfabetische psalmen gerekend tot de wijsheidspsalmen en ook inhoudelijk heeft Ps.34 daar kenmerken van, met name in de tweede helft van het lied, waar het didactische element overheerst - in de vs.10t/m23.

Het eerste deel - vs.2t/m9 - heeft een ander karakter en wordt vaak in verband gebracht met een dank- of lofpsalm. Beide helften van de psalm kunnen op inhoudelijke gronden verder onderverdeeld worden.

Psalm 34 vers 1: Een lied van David, gemaakt nadat hij zich bij Abimelech gedroeg als een krankzinnige, waardoor deze hem wegstuurde en hij ontkwam.

Het opschrift boven de psalm wijst David als auteur aan en beschrijft ook de situatie waarop het lied betrekking heeft, namelijk toen David zich als een waanzinnige voordeed bij Abimelech, de koning van de Filistijnse stadstaat Gat. In 1Sam.21:11 wordt deze koning Achis genoemd. Mogelijk was Abimelech (wat *mijn vader is koning* betekent) een ambtsnaam van Filistijnse koningen zoals 'Farao' dat was in Egypte. Abimelech joeg David weg zodat hij veilig kon ontkomen. Voor David was het een zeer bedreigend moment, de Filistijnen herkenden hem als hun vijand waardoor de doodstraf dreigde. In Ps.56 getuigt David dat hij in deze levensbedreigende situatie op de HERE bleef vertrouwen (Ps.56:1). In Ps.34 blijkt dat dit vertrouwen niet tevergeefs is geweest. De dichter belijdt dat de HERE hem heeft beschermd (vs.8) en dat zijn 'ontsnapping' uit Gat niet te danken is aan zijn eigen listigheid, maar aan de HERE, die hem heeft verlost (vs.5,7).

Psalm 34 vers 2 t/m 4: Ik wil de HERE voortdurend prijzen, mijn mond moet steeds overlopen van Zijn eer. Mijn hele wezen beroemt zich op Hem, laten allen die bij Hem horen, zich met mij verheugen. Laten wij samen de HERE grootmaken en Zijn naam eren en prijzen. De psalm opent met een lofprijzing, zoals we die vaak in dankpsalmen aantreffen. De grote dankbaarheid van David blijkt uit zijn belijdenis dat hij de HERE te allen tijde wil prijzen en onophoudelijk zijn lof in de mond wil nemen. Met alles wat in hem is, zal hij zich beroemen in de HERE. Allen die bij de HERE horen zullen zich met David verblijden. David roept hen dan ook op samen met hem de HERE groot te maken (Deutr.32:3) en Zijn naam te verhogen. **Psalm 34 vers 5 t/m 9: Toen ik de HERE zocht, heeft Hij mij geantwoord. Hij heeft mij uit mijn vreselijke kwelling gered.**

Wie naar Hem opziet, straalt van vreugde en kan Hem met blijdschap aanzien. Ik was er zo ellendig aan toe, maar toen ik naar de HERE riep, heeft Hij naar mij geluisterd. Hij verloste mij uit alle ellende. De Engel van de HERE staat hen die ontzag voor Hem hebben, altijd bij en verlost hen. Probeer het maar, dan zult u ontdekken hoe goed de HERE is. Gelukkig is degene die bij Hem bescherming zoekt.

De uitbundige lofprijzing waarmee het lied opent, heeft een concrete aanleiding: de HERE heeft David gered uit benauwdheid. In de volgende verzen getuigt hij van deze uitredding. In zijn ellende zocht David de HERE en God antwoordde hem door hem te verlossen uit al zijn angsten. Wat voor de dichter gold, geldt voor ieder die op de HERE vertrouwt. Daarom belijdt David dat wie op de HERE ziet (Ps.123:1), zal stralen van vreugde (Jes.60:5). De HERE zal hen net als David redden uit hun nood, zij zullen niet beschaamd worden.

In vers 7 herhaalt de dichter zijn getuigenis in andere woorden. Door zichzelf te typeren als 'ellendig' schetst David zijn uitzichtloze situatie waarin hij verkeerde. Maar de HERE hoorde zijn roepen en verloste hem uit al zijn benauwdheden. Net als na het getuigenis in vers 5, volgt op het getuigenis van vers 7 een belijdenis die weerspiegelt hoe David zelf zijn verlossing heeft beleefd. De Engel van de HERE staat bij en verlost hen die in God geloven. In vers 9 sluit David zijn getuigenis af met een oproep en een zaligspreking. Hij spoort de gemeenschap aan zelf aan den lijve te ondervinden dat de HERE goed is. Wie hieraan gehoor geeft, wie bij Hem schuilt, is een rijk gezegend mens.

De Engel van de HERE wordt niet meer dan drie keer in de psalmen genoemd. 1x in Ps.34 en 2x in Ps.35. We zijn al eerder op de persoon van de Engel van de HERE ingegaan, daarom doen we dat nu niet, maar ik geloof dat in het OT de Engel van de HERE de openbaring is van Jezus Christus. In het NT vinden we de term '*de Engel van de HERE*' niet terug, omdat de Here Jezus in het NT een mens is van vlees en bloed.

Psalm 34 vers 10 t/m 15: **Heb diep ontzag voor de HERE, alle gelovigen!**

Want wie Hem dienen, zullen nooit gebrek lijden.

Zelfs sterke jonge leeuwen komen weleens om van de honger, maar wie de HERE zoekt, komt niets tekort. Kom maar, kinderen, en luister goed naar mij: ik zal u leren wat het betekent ontzag te hebben voor de HERE. Wie van u houdt van het leven en wil graag gelukkig zijn? Houd dan uw tong in bedwang en laat geen leugen over uw lippen komen. Keer het kwaad de rug toe en doe wat goed is. Probeer in vrede te leven, streef daarnaar met heel uw hart. Het tweede deel van Ps.34 heeft een onderwijzend karakter, zoals we dat in de wijsheidspsalmen aantreffen, al sluit de inhoud van met name de verzen 10 en 11 nauw aan bij vers 9. De onderwijzing in de verzen die volgen betreft het leven in ontzag voor de HERE. Vers 10 begint met een oproep aan alle gelovigen. Dat wil zeggen: degenen die de HERE zijn toegewijd en ontzag voor Hem hebben. De oproep wordt gevolgd door een verzekering: wie zo leeft, lijdt nooit gebrek (Ps.23:1). De slotwoorden van vers 10 worden in vers 11 verder onderstreept met het beeld van een leeuw (Ps.35:17; 58:7). Ondanks hun kracht en jachtinstinct komen zelfs jonge, roofzuchtige leeuwen wel eens zonder prooi te zitten. Maar wie de HERE zoeken, wie leeft in ontzag voor en vertrouwen op Hem, zal het aan niets ontbreken. Bij God telt niet het recht van de sterkste, maar een leven in nederigheid en ontzag (1Sam.2:1-10; Luc.1:52-53).

Vanaf vers 12 wordt de onderwijzende toon nog verder doorgezet. Als een wijsheidsleraar roept David zijn hoorders op naar hem te luisteren, zodat hij hen kan leren wat ontzag hebben voor de HERE inhoudt. In vers 13 begint de onderwijzing met twee retorische vragen, vanuit de overtuiging dat ontzag voor de HERE leven brengt (vs.21-23; Spr.10:27; 14:27; 19:23). Het veronderstelde antwoord op de vragen: **'Wie van u houdt van het leven en wil graag gelukkig zijn?'** is natuurlijk **'iedereen'**. Door zijn onderwijzing op deze manier in te leiden, betreft David zijn hoorders persoonlijk bij de onderwijzing en vestigt hij de aandacht op het volgende dat hij gaat zeggen in vers 14. De weg naar het leven en ontzag voor de HERE, heeft direct te maken met je levenswandel, in het bijzonder met wat je zegt (Spr.8:13; 13:3). Wie zich uitstrekt naar het leven, moet zijn tong weerhouden van het kwaad en zijn lippen van leugens (Jak.3:4-18).

Jakobus zegt aan het eind van Jak.3: **Vredestichters zaaien vrede en zij oogsten goedheid en rechtvaardigheid** (vs.18). David zegt in Ps.34 vers 15: *Zo iemand moet het kwade mijden en het goede doen.*

Psalm 34 vers 16 t/m 23: **De HERE laat voortdurend Zijn oog rusten op Zijn volgelingen, Zijn oren horen elk hulpgeroep. Maar de HERE keert Zich tegen hen die zondigen, van hen wil Hij niets meer weten. Wanneer Zijn kinderen roepen, luistert de Here, Hij bevrijdt hen uit elke moeilijke situatie. De HERE is heel dicht bij mensen met groot verdriet, Hij helpt hen die terneergeslagen zijn. Vele zorgen en problemen kunnen de gelovige treffen, maar de HERE zal altijd voor uitredding zorgen. Hij beschermt zijn gebeente, er zal geen bot worden gebroken. De ongelovige zal sterven door onheil en wie Gods kinderen haten, zullen daarvoor boeten. De HERE bevrijdt Zijn volgelingen en iemand die bij Hem bescherming zoekt, zal niet worden gestraft.**

In het laatste deel van de psalm wordt een contrast geschilderd. Enerzijds vinden we de gelovigen, die de HERE vrezen en op Hem vertrouwen, wat blijkt uit hun manier van leven. Anderzijds worden de ongelovigen vermeld, zij die zich niet laten leiden door ontzag voor de HERE. Centraal staan de zegeningen die de HERE geeft aan hen die leven in ontzag voor Hem. De inhoud van die zegen sluit aan bij het getuigenis dat de dichter in het eerste deel van Ps.34 heeft gegeven: **de HERE verlost de zijnen** (vs.5-9).

Ps.34 is een combinatie van een getuigenis en onderwijzing **en** bezingt de verlossing die de HERE geeft als zij die leven uit ontzag voor Hem, in nood verkeren. In Ps.34 is de blik gericht op het aardse leven, waarbij (zoals vaker in de Psalmen) redding op één lijn staat met lijfsbehoud (vs.21). Op andere Bijbelplaatsen wordt duidelijk dat bescherming en verlossing niet altijd inhouden dat iemands leven gespaard blijft. Toch mogen gelovigen verzekerd zijn dat zelfs **als** hun lichaam gedood wordt, hun leven nog steeds veilig is bij de HERE, die de zijnen vasthoudt, zelfs door de dood heen. Op verschillende plaatsen in het NT wordt Ps.34 aangehaald. In de eerste brief van Petrus gebeurt dat zelfs meerdere keren.

In Joh.19:36 citeert Johannes vanuit het OT dat ‘*geen been van hem gebroken zal worden*’, wat vervuld werd doordat bij de kruisiging geen been van Jezus werd gebroken, zoals wel van de gekruisigden naast Hem. In het licht van de psalmcitaten over de lijdende rechtvaardige die Johannes eerder in hetzelfde hoofdstuk citeert, is het aannemelijk dat ook Ps.34:21 op de achtergrond meeklinkt. Hiermee sluiten we de bespreking van Ps.34 af en lezen verder in Ps.35.

Ps.35 is een individuele klaagpsalm, waarin de dichter (David) zich beklagt over vijanden die hem aanvallen en waarin hij de HERE om hulp smeekt. Het lied bestaat uit drie delen van min of meer dezelfde lengte (vs.1-10; 11-18; 19-28). In alle drie de delen bidt David dat de HERE hem te hulp zal komen en zijn vijanden zal treffen met het onheil dat zij verdienen. Daarbij moeten we zeggen dat dit gebed in het eerste en derde deel meer op de voorgrond staat dan in het middelste gedeelte. In het middelste gedeelte overheerst meer de klacht over de vijanden. Alle drie de delen eindigen met een vooruitblik naar het dankgebed dat de dichter na zijn verlossing wil aanheffen.

De aanvallers worden op verschillende manieren beschreven. In het **eerste** deel van de psalm overheersen militaire begrippen en wordt gesproken over vijanden die David naar het leven staan. In het **tweede en derde** deel gaat het om mensen die over David een vals getuigenis afleggen en zich verheugen nu onheil hem bedreigt. Als de beelden letterlijk worden opgevat, moeten we de psalm lezen tegen de achtergrond van een combinatie van militaire dreiging en ondankbare, valse beschuldigingen. Met betrekking tot het leven van David, zou dat kunnen slaan op de periode van vervolging door Saul (die David militair bedreigde op grond van valse verdenkingen) **of** op de tijd van zijn koningschap, waarbij we ons dan moeten voorstellen dat terwijl vijanden Jeruzalem bedreigen, het volk zich kritisch uitlaat over de koning. Het is ook mogelijk dat de beelden, of in elk geval de militaire termen, meer duiden op een noodsituatie in het leven van David, waarover in Ps.35 niet veel wordt gezegd.

Psalm 35 vers 1 t/m 10: **Een lied van David. HERE, als sommigen met mij argumenteren, wilt U dan voor mij antwoorden? Als iemand mij aanvalt, vecht U dan voor mij terug. Neem Uw wapens op en kom mij te hulp! Val mijn achtervolgers aan. Laat mij weten dat U mij zult verlossen! Laat hen die mij willen doden, voor schut staan. Laat hen die slechte plannen tegen mij beramen, beschaamd afdruipten. Verstrooi hen als kaf in de wind, op het moment dat Uw Engel hen neerslaat. Zij gaan op donkere, glibberige wegen en de Engel van de HERE achtervolgt hen daarop. Want zonder aanleiding spanden zij een net voor mij en groeven een valkuil om mij te vangen. Ik hoop dat zij zonder het te merken zelf omkomen. Dat zij in hun eigen kuil zullen vallen. Ik verheug mij in de HERE, ik zing een loflied over Zijn hulp en bevrijding. Alles in mij juicht: HERE, wie kan U evenaren? U bevrijdt arme en beproefde mensen van hun onderdrukkers en berovers.**

De psalm opent abrupt met een noodkreet, gericht tot de HERE, die wordt voorgesteld als een tot de tanden gewapende strijder. Dat het lied zo abrupt opent, onderstreept hoezeer het water de dichter aan de lippen staat. Er is als het ware geen tijd meer om het gebed in te leiden, de noodkreet heeft de hoogste urgentie. David vraagt de HERE te bevechten wie hem bevechten **en** voor hem te antwoorden. Nu David de hulp van de Here heeft ingeroepen, richt hij de blik op de vijanden en het lot dat hij voor hen in gedachten heeft. Daarmee vormen de verzen 4 t/m 8 verwensingen die de dichter uit met betrekking tot zijn vijanden. David wenst zijn belagers toe wat zij voor hem in gedachten hadden. Over zichzelf zegt David, dat hij zal jubelen in de God van zijn verlossing (vs.9). Alles in hem juicht het uit: **HERE, wie kan U evenaren?** Het veronderstelde antwoord is duidelijk: **niets of niemand** kan zich meten met de HERE, de machtige Verlosser (Ps.86:8).

In het tweede deel van de psalm - vers 11 t/m 16 - overheerst een lange klacht over de belagers. De vijanden worden gekenschetst als leugenachtige getuigen die tegen David opstaan (Ps.27:12) en die hem ondervragen over dingen waarvan hij niets afweet (vs.11).

Zij vergelden goed met kwaad en beroven hem van ieder die hem bijstond. De verzen maken duidelijk wat goed met kwaad vergelden inhoudt. David heeft altijd een bijzondere zorg aan de dag gelegd ten op-zichte van degenen die nu tegenover hem staan. Toen zij ziek waren, trok David rouwkleding aan (vs.13). Hij verootmoedigde zich met vasten en onophoudelijk bidden om genezing (2Sam.12:16). Hij gedroeg zich alsof het om een vriend of broer ging, hij boog zich rouwend neer als iemand die treurt om zijn moeder (vs.14). Maar nu heeft hij zelf problemen en daar hebben zijn tegenstanders leedvermaak over. Dreigend spannen zij tegen hem samen. Aanvallers die hij niet eens kende, verscheuren hem en houden zich niet stil. Een kring van ongelovige spotters bedreigen hem (vs.16). Na deze lange klacht spreekt David opnieuw direct de HERE aan. Hoelang zal Hij het nog aanzien (vs.17)?

Verlos mij toch, ik ben eenzaam. Laten zij mij niet verslinden. Dan zal ik U te midden van alle gelovigen loven, U prijzen waar iedereen bij is.

In het derde en laatste deel van Ps.35 - vers 19 t/m 28 - spreekt David geen verwensingen meer over zijn vijanden uit, maar heeft hij het over hoe zij hem behandelen. Laten zij ophouden leugens te vertellen. Hun woorden zijn geen woorden van vrede, want zij maken slechte plannen gericht tegen hen die in rust en stilte leven. Spot en schande gelden in het oude Nabije Oosten als ernstige vernederingen, die iemand niet alleen tot in het diepst van zijn wezen raken, maar hem ook nog eens buiten de maatschappij plaatsen.

Niet alleen de vijanden hebben het gezien, maar ook de HERE heeft gezien wat de vijanden David hebben aangedaan. Hij vervolgt zijn woorden met een gebed, waarin hij bidt dat de HERE toch niet zal zwijgen en zich niet verre van hem zal houden. In sterke bewoordingen roept David de HERE op in beweging te komen en recht te spreken in de zaak van de dichter (vs.23). David is niet bang voor Gods rechtvaardigheid, integendeel als de HERE Zijn rechtvaardigheid toont, betekent dat verlossing voor de zijnen. Laten zij toch niet spottend bij zichzelf zeggen **'Ha, nu gebeurt wat wij willen! Wij hebben hem eronder gekregen! wij hebben hem verslonden'** (vs.25; Klaagl.2:16).

David vervolgt zijn gebed met een contrast dat zijn eigen situatie in een breder perspectief plaatst. David hoopt dat al zijn vijanden te schande worden gemaakt. Hij wil dat alle mensen die verlangen naar zijn vrijspraak, zullen juichen en zich verheugen. Ja, dat zij voortduren de HERE zullen grootmaken en zeggen: **De HERE trekt Zich het lot van Zijn geliefde dienaar aan.** David zelf zal dag in en dag uit spreken over Gods rechtvaardigheid en Hem loven en prijzen.

In Ps.35 klinkt Davids noodkreet op een moment dat hij in het nauw gedreven is en vreest voor zijn leven. Hij roept de HERE aan met de bede hem te hulp te komen. Hij vraagt de HERE voor hem te strijden. Hij smeekt Hem op te treden als rechter, om het geschonden recht te herstellen en hem eerherstel te geven. Daarmee geeft David woorden aan zijn besef dat hij alleen hulp kan verwachten van de HERE.

In het NT wordt de zinsnede uit Ps.35:19 en Ps.69, 'zij hebben mij zonder reden gehaat', geciteerd met betrekking tot hen die Jezus' werken gezien hebben, maar Hem desondanks afwijzen (Joh.15:25).

In de volgende uitzending lezen we Ps.36, 37 en 38.